

diva slovenskih sindikatov za čas po letu 1945 in problematika njegovega varstva in strokovnega urejanja.

Publikacija Mateje Jeraj prinaša temeljni pregled udejstvovanja sindikatov na socialnem področju v prvih petih letih graditve socializma. S pregledom socialne zakonodaje predstavlja osnovo za nadaljnje raziskave ne zgolj povojne politične zgodovine, pač pa tudi širšega družbenega dogajanja in vsakdanjika posameznika v prvih letih po končani 2. svetovni vojni.

Ljiljana Šuštar

Aleksandra Serše, Strokovno šolstvo v osrednji Sloveniji do leta 1941, S posebnim ozirom na obrtno šolstvo na področju Kranjske, Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana 1995, 132 strani

Arhiv Republike Slovenije je izdal in založil študijo Aleksandre Serše, v kateri daje avtorica vpogled v razvoj strokovnega šolstva od konca 18. stoletja do leta 1941, s posebnim poudarkom na razvoju obrtnega šolstva na Kranjskem.

Delo je razdeljeno na dve večji temi - avtorica ju imenuje zgodovinska in arhivska.

V okviru prve teme (zgodovinske) je obdelano:

- obrtno šolstvo v času Marije Terezije in Jožela II., str. 12-20
- strokovno šolstvo v Ilirskih provincab, str. 21-22
- strokovno šolstvo v predmarčnem obdobju, str. 24-28
- strokovno šolstvo v obdobju po marčni revoluciji do propada Avstroogrške, str. 30-65
- žensko obrtno šolstvo, str. 67-76
- ostalo strokovno šolstvo, str. 79-80
- strokovno šolstvo po letu 1918, str. 82-88

V okviru druge teme (arhivske) pa obravnava avtorica:

- arhivsko gradivo in arhive, str. 90-109
- šolsko dokumentacijo, str. 111
- strokovno ohdelavo arhivskega gradiva upravnih organov, ki hranijo arhivsko gradivo izobraževalnih ustanov, str. 119-123

V poglavju Viri in literatura, str. 127-132, je poleg virov, ki jih je avtorica uporabljala pri svojem delu, še posebej vredna pozornosti obširna literatura, ki pomaga bolj zahtevnemu bralcu do dodatnih podatkov, kajti naloga pričujočega dela je bila le, da poda po kronološkem redu osnovne linije razvoja predvsem obrtnega šolstva v osrednji Sloveniji do leta 1941 (obravnavano delo, str. 124) - torej je študija zasnovana kot kronološki pregled strokovnega šolstva in se v podrobnosti razvoja posameznih šol bolj poredko spušča - osnova je časovni okvir - kar nekoliko

razhije kontinuiteto poročanja o delovanju nekaterih vrst šol.

Začetek organiziranega strokovnega izobraževanja v osrednji Sloveniji sega v drugo polovico 18. stoletja - kot prve organizirane strokovne šole so bile v Ljubljani (1767), Celju (1767), Novem mestu in na Ptuj u ustanovljene predilske šole, v katerih so učili otroke predenja volne, lana, konoplje in bombaža za potrebe takratne manufakturne proizvodnje. Prave predhodnice obrtnega šolstva pa so bile t.i. mebanke šole.

V osemdesetih letih 18. stoletja so bile ustanovljene normalke, ponavljalne šole in risarske šole. Nedeljske ponavljalne šole so bile sicer res namenjene vajencem, niso pa imele statusa strokovnih šol, njihova naloga je namreč bila, da učenci obnovijo ali pridobijo osnovno znanje branja, pisanja in računanja.

V glavnem se je obrtno šolstvo v osrednji Sloveniji začelo prav razcvetati v drugi polovici 19. stoletja, kar nam avtorica lepo prikaže na str. 30-80. Tukaj lahko sledimo pestri sliki izobraževalnega procesa glede na:

- organizacijo (tečajji, potovalni pouk, obrtne in strokovne šole)
- ustanoviteljstvo (privatne, državne ustanove; tu je predvsem zanimiva vloga nekaterih muzejev)
- čas trajanja izobraževanja (nekaj tednov do nekaj let)
- stroko (pletarstvo, krojaštvo, čevljarstvo, lončarstvo, slamnkarstvo, čipkarstvo, habištvo...)

V kratkem bi lahko napisali, da je v knjigi v malem zajeto vse bistveno o obrtnem šolstvu v osrednji Sloveniji do leta 1941.

Poleg tega osnovnega - zgodovinskega dela pa je vreden pozornosti tudi arhivski del, ki pomaga bralcu, da se seznaní, kje lahko dobi dodatne informacije o strokovnem šolstvu in do katere stopnje je gradivo urejeno. V tem poglavju pa je še posebej interesantna informacija o tem, kje izven šolskih fondov se še nahajajo podatki o delovanju posameznih šol in organiziranju učnega procesa.

Obširno in strokovno zahtevno tematiko je uspelo avtorici spraviti v smiselno celoto in obenem dati osnovo za nadaljnja raziskovanja na področju razvoja strokovnega šolstva.

Ivanka Zajc-Cizelj

Mateja Jeraj, Jelka Melik, Partizanski zdravniki in pravniki med stroko in politiko, Arhivsko društvo Slovenije, Viri 9, 1996, 152 strani

Na slovenske raziskovalce preteklosti se pogosto vsipajo ostri očitki, kot da živijo zunaj časa in pro-